

1999-12-21

231-4849-89

0680-02-219

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET ERSTAD KÄRR

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7§ naturvårdslagen (1964:822) området Erstad kärr, som det framgår av bifogad karta, bilaga 1, och som det beskrivs nedan, som naturreservat.

Syftet med naturreservatet ska vara att bevara och utveckla områdets funktion som betydelsefull våtmarkslokal för rastande och häckande fågelarter, främst genom att säkerställa tillräckligt högt betetryck i området samt en bestående vattenregim i kärret.

För att trygga ändamålet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 8-10§§ naturvårdslagen samt 9 och 10§§ naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se **Reservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsens beslut den 23 juni 1969 enligt 1§ Kungl. Maj:ts kungörelse till skydd för djurlivet 1965-03-26 (fågelskyddsområde) och Länsstyrelsens beslut den 16 juni 1966 enligt 19§ naturvårdslagen med hänsyn till landskapsbilden, den del som berörs av reservatsområdet, upphör att gälla i och med att beslutet om bildande av reservatet vinner laga kraft.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Erstad kärr
Kommun	Jönköping
Socken	Visingsö
Läge	Området ligger på norra delen av Visingsö
Kartblad	Topografisk karta: 7E Jönköping NV Ekonomisk karta: 7461
Gräns	Reservatets gräns är markerad på bifogad karta, bilaga 1
Fastigheter	Erstad 8:1 och Erstad 11:2
Sakägare	Se bilaga 4
Areal	14,1 ha
Naturtyp	Vatten ca 2,7 ha; fuktäng ca 2,3 ha; friskäng (inkl. f.d. åker) ca 9,1 ha

1999-12-21

231-4849-89

0680-02-219

Artförekomst (ex.) Häckande svarthakedopping

Naturvårdsförvaltare Länsstyrelsen i Jönköpings län

Områdesbeskrivning

Erstad kärr på norra Visingsö är av riksintresse för den vetenskapliga naturvården främst därför att det hyser ett rikt fågelliv. Kärrret är unikt för länet som rastlokal för en mängd fågelarter, men hyser även en mängd intressanta häckande arter. Skrattnåsen är den fågelart som allra mest dominerar inom området och som också häckar här. Andra häckande fågelarter är till exempel gulärta, vipa, strandskata, drillsnäppa, årta, svarthakedopping, sothöna och rödbena. Mest uppmärksammade av de rastande fåglarna är sträckande arktiska vadare, som till exempel sandlöpare, kustsnäppa och kärrsnäppa.

Kärrret bildas av tillrinnande vatten från omgivande marker, vilket hindras att direkt rinna ut i Vättern av den ständigt förändrade strandvallen av sand och grus som bildas av Vätterns vågor.

I kärrret växer bl.a. bladvass, kolvass, vattenskräppa och bredkaveldun. Under torrare perioder blottläggs gyttje- och lerbankar. På fastare mark finns en kärrkavleäng. I området ingår också tidigare åkermark. Hela området betas hårt av nötkreatur och hästar. Det ger en kortsnaggad betessvål och väl söndertrampade, mjukare marker, vilket ger bra förutsättningar för både häckning och föda för flera fågelarter.

Området är sedan den 23 juni 1969 skyddat som fågelskyddsområde. Ett fågeltorn har tidigare funnits intill områdets norra begränsning.

Ett förordnande till skydd för landskapsbilden enligt 19 § naturvårdslagen (1964:822,NVL) i dess lydelse före den 1 juli 1975 gäller sedan den 16 juni 1966 för den norra delen av Visingsö innefattande Erstad kärr. Enligt skydd för landskapsbilden är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbud mot att verkställa nybyggnad, skogsplantering eller att ordna upplag.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

Utöver vad som gäller i annan lagstiftning är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad eller anläggning
2. anlägga väg, parkeringsplats, led, spång
3. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar och/eller husbilar
4. anlägga hamn, brygga eller anordna uppläggningsplats för båtar
5. uppföra mast, antenn, luftledning eller vindkraftverk
6. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning
7. anordna upplag
8. bedriva täkt av sten, grus, sand, silt, lera, matjord, torv eller vass

1999-12-21

231-4849-89

0680-02-219

9. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla eller tippa
10. lägga igen öppna diken
11. dämma, invalla, avtappa, avvattna eller leda in vatten utöver vad som tillförs genom befintliga diken, i annan omfattning eller på annat sätt än vad som anges i fastställd skötselplan
12. uppföra stängsel eller annan hägnad för annat än jordbrukets behov och i enlighet med fastställd skötselplan
13. beta med andra djur än häst och nötkreatur i annan omfattning än vad som framgår av fastställd skötselplan
14. plöja, harva eller på annat sätt markbereda
15. tillföra växtnäringssämne (naturlig gödsel, handelsgödsel, röttslam) eller jordförbättringsmedel (ex. kalk)
16. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
17. plantera träd, buskar eller andra växter
18. skogsodla
19. plantera in för trakten främmande djurart
20. bortföra eller skada ägg eller fågelbo
21. störa fågellivet genom närgånget beteende
22. utan Länsstyrelsens tillstånd upplåta jakt till utomstående
23. i övrigt jaga fågel med undantag för markägare och hans folk som får jaga änder och kanadagås två dagar/vecka under andjakten.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i fastställd skötselplan, bilaga 2.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet.

1. Utmärkning av reservatet enligt Naturvårdsverkets anvisningar
2. Nybyggnad och underhåll av fågeltorn, inom det område som utmärkts på bifogad karta.
3. Anläggning och underhåll av parkeringsplats inom det område som utmärkts på bifogad karta.
4. Skötsel av betesmarken innefattande betesdrift, röjning, uppsättande och underhåll av stängsel på sätt som framgår av bifogad skötselplan.
5. Anläggning och underhåll av bräddavlopp från kärret och pumpstation på plats som i särskild ordning utreds i samråd med markägaren.
6. Underhåll och eventuell restaurering av de två befintliga karpdammarna.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som gäller i annan lagstiftning är det förbjudet att

1999-12-21

231-4849-89

0680-02-219

1. beträda området eller vistas närmare än 100 meter från land under tiden 1 april - 15 juli med undantag av platsen för parkering och fågeltorn.
2. ställa upp motorfordon, annat än på särskilt anvisad plats
3. bedriva körverksamhet med häst eller rida
4. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur
5. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning
6. tälta
7. göra upp eld
8. bortföra eller skada ägg eller fågelbo
9. störa fågellivet genom närgånget beteende

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

10. bedriva ringmärkningsverksamhet

Föreskrifterna under punkten C gäller även markägare och innehavare av särskild rätt när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten eller jagar och fiskar.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet m.m.

1. Länsstyrelsen fastställer nedanstående skötselplan, se bilaga 2.
2. Reservatet ska utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22).
3. Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Ärendets beredning

Den 1 januari 1999 trädde miljöbalken (1998:808) i kraft. Samtidigt upphörde med vissa begränsningar bl.a. naturvårdslagen och lagen om hushållning med naturresurser m.m. (1987:12, NRL) att gälla. Ärenden av aktuellt slag, som inletts före miljöbalkens ikraftträdande, skall dock med stöd av 6 § lagen om införande av miljöbalken (1998:811) handläggas enligt äldre bestämmelser.

Erstad kärr förklarades år 1969 som fågelskyddsområde.

1982 avslog Länsstyrelsen en ansökan från Naturskyddsföreningen om att avsätta kärret som naturreservat. Länsstyrelsen angav som skäl rådande personalsituation samt det faktum att kärret hävdades som betesmark och områdets naturvärden inte var särskilt hotade. Efter det att Naturskyddsföreningen överklagat Länsstyrelsens beslut uttalade regeringen i beslut den 26 januari 1984 att frågan om skydd för området borde övervägas vidare varför regeringen överlämnade ärendet för fortsatt handläggning. Länsstyrelsen tillskrev därefter Naturvårdsverket, som i yttrande den 9 april 1984 förklarade att området borde avsättas som naturreservat. Förhandlingar med de berörda sakägarna inleddes därefter.

Bristande handlägningsresurser ledde emellertid till att andra ärenden prioriterades.

1999-12-21

231-4849-89

0680-02-219

Länsstyrelsen anlidade 1998 Svensk Fastighetsvärdering SVEFA AB, för värderings- och förhandlingsarbetet. Länsstyrelsen förelade den 10 november 1998 sakägare att inkomma med eventuella erinringar mot förslaget till beslut (11§ naturvårdsförordningen), samt att framställa anspråk på ersättning (32§ naturvårdslagen). Tiden för att inkomma med erinringar mot förslaget till beslut förlängdes till den 19 november 1999 och för att inkomma med ersättningsanspråk till den 31 december 1999. Markägarna motsätter sig att reservat bildas, eftersom det inverkar över deras rådighet över markområdet på ett sätt som ej kan ersättas i pengar. I det fall naturreservat ändå inrättas har de framfört synpunkter bl.a. på avgränsning och på föreskrifter gällande jakt och fiske.

Ärendet har också remitterats till Jönköpings kommun, Skogsvårdsstyrelsen, Naturvårdsverket och ideella föreningar. Samtliga, utom Naturvårdsverket som ej svarat, tillstyrker förslaget till beslut och skötselplan. Södra Vätterbygdens fågelklubb (SVFK) och Rosenlunds Ornitologiska föreningen har dock framfört synpunkter på att bl.a. jakt och fiske tillåts inom reservatet. SVFK anser vidare att strandvallen inte ska betas under häckningsperioden, samt att vallen mellan kärret och karpdammarna ska sänkas. Rosenlunds Ornitologiska föreningen har påpekat att de även fortsättningsvis vill ha möjlighet att bedriva ringmärkningsverksamhet, inklusive viss verksamhet under beträdnadsförbudstiden. Naturskyddsföreningen i Huskvarna-Gränna har påpekat att det förekommit lågflygningar över kärret, som stört fågellivet.

Länsstyrelsen har gjort en avvägning mellan de framförda synpunkterna på förslag till ändringar och syftet med reservatet och sakägarnas intressen. En del förslag på ändringar i skötselplanen som framförts, ska först utredas inom ramen för skötselplanen.

Överenskommelse om intrångsersättning har inte träffats vid beslut om bildande av reservatet. Det hindrar inte en fortsatt förhandling om ersättning, under förutsättning att sakägarna har inkommit med anspråk på ersättning senast den 31 december 1999. Förhandlingarna kan dock pågå högst ett år efter det att beslutet vunnit laga kraft, innan sakägarna formellt måste begära ersättning från staten enligt 33§ naturvårdslagen.

Motivering

Erstad kärr är en av länets viktigaste rastplatser för vadarfåglar och har få motsvarigheter i inlandet. Kärret är också en viktig häckningslokal för ett flertal våtmarksberoende, mindre vanliga fågelarter exempelvis tofsvipa, strandskata, drillsnäppa, årta, svarthakedopping, sothöna, rödbena och skrattmås.

För att kärret skall behålla sina naturvärden måste området garanteras ett vattenstånd som gör att kolvass, bladvass och kavelvass växer i den omfattning som krävs för att bereda fåglarna tillräckligt skydd vid häckningen. Vidare måste bestrycket vara mycket kraftigt för att hålla fuktängarna kortbetade och för att dju-

1999-12-21

231-4849-89

0680-02-219

ren skall trampa sönder ler- och gyttjebottnar i kärret. De senare blottläggs vid lågvatten och är mycket viktiga för vadarnas tillgång på föda.

För att trygga fåglarnas häckning krävs beträdnadsförbud för den mest känsliga tiden på året. Tiden för beträdnadsförbud bör vara den samma som redan gäller för det nuvarande fågelskyddsområdet. I beslutet om fågelskyddsområde finns även förbud om att skada eller bortföra ägg eller bo, samt att ofreda fåglar, vilket också det bör föras in i reservatsföreskrifterna.

Fågelskyddsområdet och skyddet för landskapsbilden reglerar inte vattenregimen och beteshävdan och utgör därför inte tillräckligt skydd för att områdets naturvärden skall bestå. Länsstyrelsen anser att området har sådant särskilt behov av skydd och vård att det skall avsättas som naturreservat. Länsstyrelsen har avvägt avgränsningen av reservatet och reservatsföreskrifterna mot sakägarnas intressen. Avgränsningen och föreskrifterna går enligt Länsstyrelsen inte längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Länsstyrelsen anser vidare att det är en rimlig avvägning mellan syftet med skyddet och sakägarnas intressen att tillåta jakt och fiske inom reservatet med de begränsningar som anges i föreskrifterna.

Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i lagen om hushållning med naturresurser m.m. och med gällande översiktsplan för Jönköpings kommun.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) genom skrivelse till Länsstyrelsen - se bilaga 3 (formulär 7).

Beslutet skall kungöras i Jönköpings läns författningssamling. Föreskrifterna enligt 10 § träder i kraft den dag som framgår av kungörandet.

1999-12-21

231-4849-89

0680-02-219

I den slutliga handläggningen av ärendet i vilket landshövding Birgit Friggebo beslutade, deltog länsråd Bo Landholm, naturvårdsdirektör Johan Uhr, länsassessor Göran Kjell, byrådirektör Ulrica Berglund och förste byråsekreterare Malin Samuelsson, den sistnämnda föredragande.

Birgit Friggebo

Malin Samuelsson

Bilagor

- 1 Beslutskarta
- 2 Skötselplan
- 3 Hur man överklagar
- 4 Sakägarförteckning
- 5 Sändlista